

İsveç'in NATO Üyeliği Sürecinde Türkiye'nin Stratejik Yaklaşımı ve Müzakere Süreci

Türkiye's Strategic Approach and Negotiation Process in Sweden's NATO Membership Process

Cemil ENGİN^a

Öz

Bu makale, Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliği sürecinde izlediği stratejik yaklaşımı ve bu süreçte elde ettiği kazanımları analiz etmektedir. Çalışma, Türkiye'nin NATO genişleme sürecini nasıl bir müzakere aracı olarak kullandığını ve bu çerçevede hangi somut kazanımları elde ettiğini sorgulamaktadır. Bu bağlamda süreç izleme metodolojisi kullanılarak Türkiye'nin veto hakkını nasıl devreye soktuğu, İsveç'in bu süreçte hangi adımları attığı ve bu adımların Türkiye'nin güvenlik politikaları açısından ne anlama geldiği incelenmiştir. Bulgular İsveç'in yeni terörle mücadele yasaları çıkarması ve Türkiye'ye yönelik silah ambargosunu kaldırması gibi bazı taleplerin karşılandığını ortaya koymaktadır. Ancak Türkiye'nin PKK/YPG'ye verilen desteğin sona erdirilmesi, CAATSA yaptırımlarının kaldırılması ve AB ile müzakerelerde ilerleme gibi temel beklentilerinin tam olarak karşılanmadığı görülmektedir. Bu durum Türkiye'nin NATO içindeki pazarlık gücünün etkili olup olmadığı ve uzun vadeli çıkarlarını ne ölçüde koruyabildiği konusunda önemli tartışmalar yaratmaktadır. Çalışma NATO genişleme süreci bağlamında Türkiye'nin ittifak içindeki konumuna dair stratejik bir değerlendirme sunarak uluslararası ilişkiler literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İsveç, NATO, Türkiye, Dış Politika, Uluslararası Siyaset

Jel Kodu: F52, F53, N44

Abstract

This article analyzes Türkiye's strategic approach during Sweden's NATO accession process and the gains it achieved throughout this period. The study examines how Türkiye utilized NATO's enlargement process as a negotiation tool and what concrete benefits it obtained within this framework. In this context, the process tracing methodology has been employed to investigate how Türkiye exercised its veto power, the steps Sweden took in response, and the implications of these measures for Türkiye's security policies. The findings indicate that some of Türkiye's demands have been met, including Sweden's adoption of new counterterrorism laws and the lifting of arms embargoes imposed on Türkiye. However, Türkiye's key expectations—such as the termination of support for PKK/YPG, the removal of CAATSA sanctions, and progress in EU accession negotiations—have not been fully realized. This situation raises significant debates regarding the effectiveness of Türkiye's bargaining power within NATO and the extent to which it has managed to safeguard its long-term interests. By providing a strategic assessment of Türkiye's position within the alliance in the context of NATO's enlargement process, this study aims to contribute to the international relations literature.

Keywords: Sweden, NATO, Türkiye, Foreign Policy, International Politics

Jel Codes: F52, F53, N44

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, cemilengin@gmail.com, ORCID: 0009-0005-0457-7864

Giriş

24 Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgali yalnızca Avrupa güvenlik dinamiklerini köklü bir şekilde sarsmakla kalmayıp İsveç ve Finlandiya gibi geleneksel olarak tarafsızlık politikası benimseyen ülkeleri, güvenlik stratejilerini yeniden değerlendirmeye ve uluslararası ittifaklara yönelmeye teşvik etmiştir. Rusya'nın saldırganlığı, Avrupa genelinde tehdit algısını artırmış ve İsveç'in uzun zamandır süren NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) dışında kalma stratejisinin sorgulanmasına yol açmıştır. İsveç, Soğuk Savaş dönemi ve sonrasında Batı bloğuna yakın bir duruş sergilese de askeri tarafsızlığını koruyarak NATO üyeliğine mesafeli yaklaşmıştır. Ancak Rusya'nın Doğu Avrupa'daki saldırıları, İsveç kamuoyu ve hükümetinde NATO üyeliğine yönelik ilgiyi artırmış ve bu değişim İsveç Hükümeti'nin Mayıs 2022'de üyelik başvurusunda bulunmasıyla sonuçlanmıştır.

İsveç ve Finlandiya'nın 18 Mayıs 2022'de NATO'ya katılım başvurularını resmi olarak sunmasıyla NATO'nun tüm üyelerinin onayını gerektiren süreç başlamıştır. Örgüt içerisinde görüş farklılıkları ortaya çıkmış, çoğu üye ülke başvuruyu hızla onaylarken Türkiye ve Macaristan o kadar hızlı davranmamıştır. Türkiye'nin itirazları özellikle İsveç'in PKK/YPG gibi terör örgütlerine karşı yetersiz önlemler almasına dayanmıştır. Ankara, İsveç'in terörle daha katı mücadele önlemleri uygulaması ve Türkiye'nin güvenlik endişelerini karşılaması koşuluyla üyelik başvurusuna onay verebileceğini belirtmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023). Geçmişte Türkiye'nin NATO'da veto hakkını kullanma tehdidi kısa vadede kısmen etkili sonuçlar doğurmuş olsa da ittifakı doğrudan ilgilendirmeyen gerekçelerle sıkça vetoya başvurulması uzun vadede yalnızlaşma riski taşımaktadır. Çevresindeki çatışma bölgeleri ve NATO müttefiklerinin meydan okumaları göz önüne alındığında Türkiye veto kartını kullanırken bu riskleri dikkate almalıdır (Ovalı, 2024:153).

Bu bağlamda, çalışmanın ana araştırma sorusu şu şekilde belirlenmiştir: "Türkiye, İsveç'in NATO üyelik sürecini stratejik çıkarlarını gerçekleştirmek için bir müzakere aracı olarak kullanmış mıdır ve bu süreçte güvenlik hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirebilmiştir?" Bu çerçevede çalışmanın hipotezi şu şekilde formüle edilmiştir: "Türkiye, NATO'nun genişleme sürecini stratejik ve güvenlik çıkarlarını korumak amacıyla bir pazarlık unsuru olarak kullanmış, ancak uluslararası konjonktür ve ittifak içi dengeler nedeniyle tüm taleplerini tam anlamıyla gerçekleştirememiştir." Çalışma, dış politikadaki karar alıcıların beyanlarını kronolojik bir çerçevede inceleyerek ülkenin, NATO genişleme sürecine yönelik tutumunu ve bu süreçte benimsediği stratejileri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle İsveç'in NATO üyelik sürecine odaklanan araştırma, Türkiye'nin güvenlik endişelerini, yürütülen diplomatik müzakereleri ve İsveç'in Türkiye'nin taleplerine verdiği yanıtları kapsamlı bir şekilde değerlendirmektedir. Ayrıca Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğine karşı çıkararak güvenlik ve stratejik çıkarlarına yönelik taleplerini ne ölçüde elde edebildiğini irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda süreç izleme metodolojisi kullanılarak Türkiye'nin veto ve müzakere sürecinin NATO genişleme politikası üzerindeki etkileri analiz edilmekte ve uluslararası ittifak içindeki güvenlik odaklı yaklaşımı değerlendirilmektedir. Elde edilen bulguların hem NATO'nun genişleme süreçleri üzerine gelişen akademik literatüre hem de politika yapıcılarının stratejik karar alma süreçlerine katkı sunması beklenmektedir.

Süreç izleme, belirli bir sonuca yol açan varsayılan nedenler arasındaki nedensel bağlantıları belirlemek için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, zaman içinde açıklayıcı ve ardışık olarak düzenlenmiş kanıtların incelenmesini içerir ve bu sayede nedensel sonuçlara ulaşmayı amaçlar. Başka bir deyişle süreç izleme, belirli bir durumda veya olay zincirinde işleyen nedensel mekanizmaları anlamak için varsayılan bir neden ile sonuç arasındaki nedensel ilişkiyi ayırt etmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Araştırmacı "tanılayıcı" nitelikteki belirli kanıt parçalarını inceleyerek seçilen süreç içindeki nedenselliği teşhis etmeyi veya anlamayı amaçlar. Süreç izleme analizinin hedefi, belirli bir olaydaki belirleyici bir anı inceleyip bu sonuca yol açan kritik olayları izleyerek aralarındaki nedensel bağlantıları ayırt etmektir (Halperin & Heath, 2020).

1. Güvenlik Tehditlerinin Ortaya Çıkışı ve İsveç'in NATO'ya Katılım Sürecinin Gündeme Gelmesi

İsveç, iki asırdan uzun süredir aktif savaşa katılmamış ve uzun bir askeri tarafsızlık geleneğine sahip bir ülke olmuştur. İsveç'in tarafsızlığı, askeri ittifaklardan uzak durmak ve savaş çıkarsa

tarafsızlığını ilan etmek üzerine kurulu bir dış politika yaklaşımı olarak şekillenmiştir (Brommesson et al., 2022). İsveç, 20. yüzyılda her iki dünya savaşından da başarıyla uzak kalmayı başarmış; ancak II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası'nın birliklerinin İsveç demiryollarını kullanmasına izin vermiştir. Soğuk Savaş sırasında ise tarafsızlığını korurken, aynı zamanda gizlice NATO ve Amerika Birleşik Devletleri ile iş birliği yapmıştır (a.g.e.). İsveç'in 1995'te AB'ye üye olmasıyla tarafsızlık ilkesi askeri tarafsızlık lehine terk edilmiştir.

24 Şubat 2022'de Rusya Federasyonu'na bağlı askerî birlikler uzun süreli hazırlıkların ardından Ukrayna sınırını geçerek geniş çaplı bir işgal başlatmıştır. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından "özel askerî operasyon" olarak tanımlanan bu müdahale, Avrupa'daki güvenlik dengelerini köklü bir şekilde sarsmış ve özellikle tarafsızlık politikası benimseyen Finlandiya ve İsveç gibi ülkeleri NATO üyeliğini bir güvenlik stratejisi olarak yeniden değerlendirmeye sevk etmiştir.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali İsveç'in tehdit algısını köklü bir şekilde değiştirmiş ve ülkenin güvenlik politikalarında önemli bir dönüşüm sürecini tetiklemiştir. İsveç hükümeti Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik askerî operasyonunu bölgesel güvenlik ve istikrar açısından doğrudan bir tehdit olarak değerlendirmiş ve bu bağlamda NATO üyeliğini ulusal güvenlik açısından bir zorunluluk olarak yeniden ele almıştır. Bu stratejik değişim İsveç'in NATO üyeliği için resmî başvuruda bulunmasına ve savunma harcamalarını önemli ölçüde artırmasına yol açmıştır. Bu doğrultuda İsveç hükümeti; 2025-2030 dönemine yönelik Savunma Tasarısı kapsamında, 170 milyar İsveç Kronunu (15,5 milyar dolar) askeri savunmaya, 37,5 milyar İsveç Kronunu (3,4 milyar dolar) ise sivil savunmaya tahsis ederek savunma harcamalarını kayda değer bir şekilde artırma kararı almıştır. Planlanan bu yatırımlar 2028 yılı itibarıyla İsveç'in savunma harcamalarının GSYİH'sinin %2,6'sına ulaşmasını hedeflemektedir (Government Offices of Sweden, 2024). Bu gelişmeler İsveç'in tarihsel olarak benimsediği askerî tarafsızlık politikasından radikal bir şekilde uzaklaşarak kolektif güvenlik mekanizmalarına daha fazla entegre olma sürecine girdiğini göstermektedir.

1814'ten bu yana herhangi bir savaşa katılmamış olan İsveç tarihsel olarak askerî tarafsızlık ilkesine bağlı kalmış ve NATO üyeliğine mesafeli yaklaşmıştır. İsveç Başbakanı Magdalena Andersson, 30 Kasım 2021'de göreve geldiğinde yaptığı ilk açıklamada ülkenin askerî tarafsızlık politikasını vurgulamış ve bu yaklaşımın İsveç'e önemli stratejik avantajlar sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda bu politikanın Kuzey Avrupa'da istikrarı ve güvenliği destekleyen bir unsur olduğunu ifade etmiş ve İsveç'in NATO üyeliği için herhangi bir başvuru yapmayı planlamadığını açıkça dile getirmiştir (Government of Sweden, 2021). İsveç'in Soğuk Savaş döneminde benimsediği tarafsızlık politikasının temel amacı, olası bir küresel çatışmada ülkeyi savaştan uzak tutmaktır. Bu strateji, barış zamanında bölgedeki büyük güçlerin İskandinavya üzerindeki etkisini sınırlayarak bölgesel istikrarı sağlamayı ve gerilimi düşük tutmayı hedeflemiştir (Dalsjö, 2013). Ancak uluslararası güvenlik dinamiklerinin değişmesiyle birlikte İsveç'in bu politikasının sürdürülebilirliği tartışmalı hâle gelmiş ve NATO üyeliği konusu yeniden gündeme gelmiştir.

Rusya'nın giderek daha agresif bir dış politika benimsemesi ve Ukrayna'nın işgali, İsveç tarafından doğrudan bir güvenlik tehdidi olarak değerlendirilmiştir. Rus askerî varlığının artması ve Rusya'nın bölgedeki saldırgan tutumu, Baltık bölgesindeki istikrarı tehdit eden unsurlar olarak algılanmış ve İsveç'in NATO üyelik sürecini hızlandıran temel faktörlerden biri olmuştur. İsveç'in güvenlik politikaları, kapsamlı bir yaklaşım benimseyerek askerî tehditlere karşı dayanıklılığı artırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda NATO üyeliği hem ulusal güvenliğin güçlendirilmesi hem de bölgesel istikrarın korunmasına yönelik stratejik bir adım olarak görülmektedir (Government Offices of Sweden, 2024).

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali İsveç kamuoyunda büyük yankı uyandırmış ve ülkenin güvenlik politikalarında önemli değişimlere neden olmuştur. Bu gelişme, İsveç'in uluslararası ittifaklara bakış açısını köklü bir şekilde değiştirirken hükümetin savunma harcamalarını artırmasına ve NATO ile ilişkilerini güçlendirmesine zemin hazırlamıştır. Ipsos'un 25 Mart - 3 Nisan 2022 tarihleri arasında gerçekleştirdiği ankete göre İsveçlilerin %83'ü Ukrayna'daki savaşı yakından takip etmekte ve %75'i bu savaşın ülkeleri için büyük veya kayda değer bir risk oluşturduğunu düşünmektedir. Bu oran İsveç'i diğer Avrupa ülkeleri arasında en yüksek tehdit algısına sahip ülkelerden biri konumuna getirmiştir (Ipsos, 2022). Benzer şekilde 13-20 Nisan 2022 tarihli Eurobarometer anketi sonuçları İsveç halkının

Ukrayna'ya mali destek sağlama, savaş mağdurlarına insanî yardım sunma, mültecileri kabul etme ve Rusya'ya ekonomik yaptırımlar uygulama konularında Avrupa Birliği ortalamasının üzerinde bir destek sergilediğini göstermektedir (European Commission, 2022). Kamuoyunda gözlemlenen bu güçlü tepki, İsveç'in uzun süredir benimsediği tarafsızlık politikasının giderek erozyona uğramasına ve NATO üyeliği gibi dış politika yönelimlerinde radikal değişimlere yol açmıştır. Özellikle Ukrayna'nın işgalinin doğrudan bir tehdit olarak algılanması İsveç kamuoyunda NATO üyeliğine yönelik desteğin önemli ölçüde artmasına neden olmuştur.

Kamuoyunun artan baskısı ve değişen güvenlik dinamiklerinin etkisiyle İsveç iki yüzyılı aşkın süredir benimsediği tarafsızlık politikasını sona erdirmeye kararı almıştır. İktidardaki Sosyal Demokrat Parti 15 Mayıs 2022 tarihinde bu adımın İsveç'in güvenliği için en uygun strateji olduğuna dair parti içi mutabakata vararak NATO üyeliğine başvuru kararı almıştır. Bu kararın ardından İsveç ve Finlandiya, 18 Mayıs 2022 tarihinde NATO'ya katılım başvurularını sunarak resmî onay sürecini başlatmıştır. NATO'nun "açık kapı politikası" kuruluş anlaşmasının 10. maddesine dayanmaktadır ve İttifak'a yeni üye kabulü Kuzey Atlantik Konseyi tarafından tüm müttefiklerin oybirliğiyle alınan bir karar gerektirmektedir. Bu çerçevede İsveç'in NATO'ya katılabilmesi için bütün üye ülkelerin onayı şarttır; herhangi bir üyenin itirazı sürecin ilerlemesini doğrudan etkileyebilmektedir (NATO, 1949). İsveç'in NATO üyeliği başvurusu, Soğuk Savaş sonrası Avrupa güvenlik mimarisindeki dönüşümün önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

2. Türkiye'nin Tepkisi ve İlk Diplomatik Görüşmeler

İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyelik başvurularının ardından Türkiye adına ilk resmî tepki, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından 18 Mayıs 2022 tarihinde AK Parti Meclis Grup Toplantısı'nda dile getirilmiştir. Erdoğan, NATO'nun doğu sınırlarını güçlendirme çabalarına değinirken Türkiye'nin uzun yıllardır terörle mücadele ettiğini ancak bu süreçte müttefiklerinden yeterli desteği alamadığını vurgulamıştır. Bu bağlamda NATO'nun Türkiye'nin güvenlik kaygılarına yeterince duyarlılık göstermediğini ifade ederek PKK ve YPG gibi terör örgütlerine yönelik hassasiyetlerini ön plana çıkarmıştır. Erdoğan, söz konusu örgütlere destek veren ülkelerin Türkiye'den NATO üyeliği konusunda onay beklemesinin çelişkili bir durum oluşturduğunu savunarak özellikle İsveç'in, Türkiye'nin iadesini talep ettiği 30 teröristi teslim etmeyi reddetmesini eleştirilerinin merkezine yerleştirmiştir. Ayrıca İsveç ve bazı Avrupa ülkelerinin terör örgütlerine verdiği desteğin devam ettiğini belirterek, bu durumun NATO'nun güvenlik ilkeleriyle uyumsuz olduğunu ileri sürmüştür. Erdoğan Türkiye'nin güvenlik kaygılarının göz ardı edilmesi halinde NATO'nun genişleme sürecine destek vermeyeceğini açıkça ifade etmiş ve İsveç'in terör örgütlerine yönelik politikalarını değiştirmede süreci Türkiye'nin mevcut tutumunu sürdüreceğini vurgulamıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2022).

İsveç Başbakanı Magdalena Andersson ve Finlandiya Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö, basına yaptıkları açıklamalarda Türkiye'nin NATO üyelik sürecinde dile getirdiği güvenlik endişelerini dikkate aldıklarını ve bu çerçevede iş birliğine açık olduklarını belirtmişlerdir. Her iki lider de terörle mücadele ve NATO'nun ortak güvenlik hedefleri doğrultusunda Türkiye ile yapıcı bir diyalog sürdürmeye ve çözüm odaklı adımlar atmaya istekli olduklarını ifade etmiştir. Bu açıklamalar Finlandiya ve İsveç'in, Türkiye'nin güvenlik kaygılarını gidermeye yönelik diplomatik bir yaklaşım benimsediğini ve üyelik süreçlerinde Türkiye ile iş birliğini öncelikli bir mesele olarak ele aldıklarını ortaya koymaktadır. Ancak bu taahhütlerin uygulamadaki somut etkileri ve Türkiye'nin beklentilerini ne ölçüde karşılayacağı, süreç içerisinde belirlenlik kazanacaktır.

Madrid'de 29 Haziran 2022 tarihinde gerçekleşecek NATO zirvesinden bir gün önce bir araya gelen İsveç, Finlandiya ve Türkiye liderleri ile NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, dördü bir toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantı sonucunda imzalanan üçlü muhtırada, Finlandiya ve İsveç terörizmin her türlüünü reddettiklerini ve PKK/YPG ile Fethullahçı Terör Örgütü'nü (FETÖ) desteklemeyeceklerini taahhüt ederken, Türkiye de her iki ülkenin NATO üyelik başvurularını koşullu olarak engellememeyi kabul etmiştir. Ancak Finlandiya ve İsveç'in taahhütlerini yerine getirmemesi durumunda Türkiye bu süreci engelleyebileceğini açıkça belirtmiştir. Üçlü muhtıranın üç temel etkisi şu şekilde özetlenebilir: Birincisi, Kuzey Avrupa, NATO'nun bir kanadı haline gelmiş ve Moskova'nın batıdan, Baltık bölgesinden ve Kuzey Avrupa-Rusya sınırından kuşatılmasını sağlayacak bir fırsat doğurmuştur. İkincisi, NATO'nun terörle mücadele söylemi çerçevesinde Türkiye'nin terörle

mücadelesine destek verilmesi vurgulanmıştır. NATO Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nde imzalanan metin PKK'yı açık bir şekilde "terör örgütü" olarak tanımlamış ve Finlandiya ile İsveç'i PKK ve bağlantılı yapıların faaliyetlerini engelleme yükümlülüğü altına sokmuştur. Üçüncüsü, Türkiye NATO'nun genişlemesine temel bir itirazının olmadığını açıkça ortaya koymuştur (Bağbaşıoğlu, 2022). Bu bağlamda üçlü muhtıra hem NATO'nun stratejik hedefleriyle uyumlu bir iş birliği zemini oluşturmuş hem de Türkiye'nin güvenlik kaygılarına yönelik önemli taahhütler içermiştir.

Eylül 2022 sonu itibarıyla Türkiye ve Macaristan dışındaki tüm NATO üyeleri, iki ülkenin katılımını onaylarken İsveç'te genel seçimler gerçekleşmiş ve merkez-sağ koalisyon hükümeti göreve başlamıştır. İsveç'in yeni Başbakanı Ulf Kristersson; hükümetinin NATO üyeliği bağlamında, Ankara tarafından terörizmle ilişkilendirilen Kürt gruplarına yönelik desteğin sonlandırılması hususunda, önceki hükümetin Türkiye ile yaptığı anlaşmaya bağlı kalacağı şeklinde, basına açıklamada bulunmuştur.

3. Müzakerelerin Gelişimi ve Güvenlik İyileştirmeleri

2022 yılında İsveç Parlamentosu, Terör Yasası'na yapılan yeni değişikliği kabul etmek için İsveç Anayasası'nda değişiklik yaparak örgütlenme özgürlüğüne getirilebilecek sınırlamaların kapsamını genişletmiştir. Bu değişiklik öncesinde anayasa, örgütlenme özgürlüğünün yalnızca askeri faaliyetler veya etnik köken, ırk gibi nedenlerle bir grubu hedef alan örgütlere katılım durumunda sınırlandırılabilirliğini öngörüyordu. Ancak terör örgütleriyle ilişkiyi sınırlayan düzenlemeler anayasa değişikliği olmadan mümkün değildi. Kasım 2022'de kabul edilen ve 1 Ocak 2023'te yürürlüğe giren değişiklikle birlikte anayasa hükmü, terörizme destek veren ya da bu amaçla faaliyet gösteren örgütlere yönelik kısıtlamaları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. İsveç'in terörle mücadelede daha güçlü yasal düzenlemeler yapması, Türkiye'nin özellikle PKK/YPG ve FETÖ gibi terör örgütlerine karşı hassasiyetlerinin dikkate alındığını göstermektedir.

Danimarkalı provokatör Rasmus Paludan'ın Türk büyükelçilik konutunun önünde Kur'an yakma eylemi Türkiye ve birçok Müslüman çoğunluklu ülkede, büyük bir öfkeye neden olmuştur. İsveç hükümeti bu eylemi "aşağılık" ve "korkunç" olarak nitelendirerek kınamış; ancak söz konusu eylemin İsveç yasalarına göre ifade özgürlüğü kapsamında korunduğunu vurgulamıştır. Buna rağmen bu açıklamalar Türkiye'yi tatmin etmemiş ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bu tür provokasyonların izin verildiği bir ortamda İsveç'in NATO üyeliğine onay verilemeyeceğini kesin bir şekilde ifade etmiştir (Levin, 2023). İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakma eylemine izin verilmesi; İsveç'in ifade özgürlüğünü koruma çabalarının, Türkiye'nin İslam düşmanlığı ve ayrımcılığa karşı hassasiyetiyle çatışması sonucunda iki ülke ilişkilerinde diplomatik bir krize ve İsveç'in NATO üyelik sürecini olumsuz etkileyebilecek ciddi bir gerilime yol açmıştır.

Türkiye, Rusya'dan S-400 hava savunma sistemi satın alması nedeniyle F-35 programından çıkarılmasının ardından ABD'den yeni F-16 savaş uçakları tedariki ve mevcut filonun modernizasyonu için F-16 modernizasyon kitleri talep etmiştir (Levin, 2023). 3 Şubat 2023'te ABD'de her iki siyasi partiden 29 senatör, Başkan Joe Biden'a hitaben bir mektup yazarak Türkiye'ye yönelik 20 milyar dolarlık F-16 satışının, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliklerinin onaylanmasına kadar ertelenmesi çağrısında bulunmuştur. Bu durum Türkiye'nin F-16 talebi ile İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyelik süreçlerini birbiriyle ilişkilendirmiştir. Her ne kadar ABD yönetimi resmî olarak bu iki konunun bağlantılı olmadığını ifade etse de Kongre'deki bazı üyelerin tutumu, F-16 satışının İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliklerine onay verilmesine bağlı olduğu algısını güçlendirmiştir.

Türkiye'nin de onayıyla Finlandiya, 4 Nisan 2023 tarihinde Brüksel'deki NATO Karargahı'nda gerçekleştirilen bir törenle NATO'nun tam üyesi olmuştur. Bu süreç 5 Temmuz 2022'de NATO müttefiklerinin Finlandiya'nın Katılım Protokolü'nü imzalaması ve ardından 30 ulusal parlamentonun onayıyla tamamlanmıştır. Törende, Finlandiya Dışişleri Bakanı Pekka Haavisto katılım belgesini ABD temsilcisine teslim etmiş, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg ise Finlandiya'nın katılımını "İttifak için bir kazanım" olarak nitelendirmiştir. Stoltenberg, bu gelişmenin İskandinav güvenliğini güçlendirdiğini ve NATO'nun açık kapı politikasının bir göstergesi olduğunu ifade etmiştir (NATO, 2023).

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 11-12 Temmuz tarihlerinde Vilnius'ta düzenlenecek NATO Liderler Zirvesi öncesinde yaptığı açıklamada İsveç'in NATO üyeliğinin, Türkiye'nin terörle mücadele konusundaki hassasiyetlerini karşılmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir. Madrid'de imzalanan üçlü mutabakat çerçevesinde İsveç'in yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmesi gerektiğini vurgulayan Erdoğan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onayı olmaksızın sürecin ilerlemesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Ayrıca NATO'nun dayanışma ruhunun korunmasının önemine dikkat çekmiş ve F-16 tedariki gibi konuların İsveç'in üyelik süreciyle ilişkilendirilmesinin Türkiye'de rahatsızlık yarattığını dile getirmiştir. Türkiye'nin, NATO'nun genişleme politikasını ilkesel olarak desteklediğini, ancak bu süreçte ulusal güvenlik çıkarlarının gözetilmesinin zorunlu olduğunu ifade etmiştir (İletişim Başkanlığı, 2023). Türkiye; İsveç'in NATO üyeliğini, terörle mücadeledeki yükümlülüklerini yerine getirmesi koşuluna bağlamış ve Madrid Mutabakatı'nı bu süreçte temel bir çerçeve olarak kabul etmiştir. Bununla birlikte Vilnius Zirvesi'nde, Türkiye'nin İsveç'in ittifaka katılım protokolünü imzalayacağına dair bir beklenti oluşmuştur. Erdoğan'ın açıklamaları Türkiye'nin NATO'nun genişleme politikasına ilkesel olarak destek verdiğini ancak bu sürecin ulusal güvenlik çıkarlarının korunmasıyla uyumlu olması gerektiğini vurguladığını göstermektedir.

4. Türkiye'nin Nihai Onay Süreci

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 23 Ekim 2023 tarihinde İsveç'in NATO'ya Katılım Protokolü'nü imzalayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk etmiştir (İletişim Başkanlığı, 2023). TBMM Başkanlığı, protokolü ilk olarak Dışişleri Komisyonu'na göndermiş, komisyonun onayının ardından metnin TBMM Genel Kurulu'nda oylamaya sunulması planlanmıştır. Genel Kurul tarafından onaylanması durumunda Türkiye'nin iç hukuk süreci tamamlanacaktır.

TBMM Dışişleri Komisyonu 26 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda "Kuzey Atlantik Antlaşması'na, İsveç Krallığı'nın Katılımına İlişkin Protokol"ün onaylanmasını öngören yasa tasarısını değerlendirmiş ve kabul etmiştir. Komisyon raporunda, İsveç'in NATO'ya üyeliğinin Ankara'nın meşru güvenlik kaygılarının karşılanması bağlamında ele alındığı belirtilmiş ve sürecin Madrid Zirvesi'nde imzalanan Üçlü Muhtıra ile Vilnius Zirvesi'nde yapılan açıklamalar temelinde şekillendiği vurgulanmıştır. Ayrıca İsveç'in terörle mücadele ve savunma sanayii alanlarında somut adımlar attığı ve bu adımların Türkiye'nin beklentilerini karşılamaya yönelik olduğu ifade edilmiştir. Komisyon İsveç'in NATO üyeliğinin Avrupa-Atlantik güvenliğine katkı sağlayacağı ve Türkiye-İsveç ilişkilerini olumlu yönde geliştireceği sonucuna ulaşarak, protokolün onaylanmak üzere Genel Kurul'a sunulmasını uygun bulmuştur (TBMM, 2023).

Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Ocak 2024 tarihinde gerçekleştirdiği oylamada İsveç'in NATO üyeliğini onaylayan yasa tasarısını kabul etmiş ve böylece İsveç'in ittifaka katılım sürecinde kritik bir aşama tamamlanmıştır. Türkiye'nin, İsveç'in PKK'ya verdiği desteği kesmesini bir ön koşul olarak öne sürmesi nedeniyle süreç uzamış, ancak İsveç'in bu konuda somut adımlar attığı belirtilmiştir. Onay sürecinin tamamlanmasıyla birlikte İsveç'in NATO üyeliği gerçeğe bir adım daha yaklaşmış, sürecin nihai aşaması için yalnızca Macaristan'ın onayı beklenir hale gelmiştir. İsveç Başbakanı Ulf Kristersson, Türkiye'nin onayını olumlu bir gelişme olarak değerlendirirken NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Macaristan'ı süreci hızla tamamlamaya çağırmıştır (İletişim Başkanlığı, 2024).

Macaristan Parlamentosu 26 Şubat 2024 tarihinde, Türkiye'nin ardından İsveç'in NATO üyelik başvurusunu onaylayarak ittifaka katılım sürecindeki son engeli ortadan kaldırmıştır. NATO'nun resmî açıklamasına göre bu karar İttifak'ın savunma kapasitesini artırarak Avrupa güvenliğine önemli bir katkı sunmaktadır. İsveç askerî ve stratejik açıdan NATO operasyonlarına uyum sağlamak amacıyla kapsamlı bir entegrasyon sürecine girmiştir. Bu süreçte NATO'nun savunma planlaması ve ortak güvenlik yapılarıyla tam uyum hedeflenmektedir. İsveç'in NATO'nun 32. üyesi olarak ittifaka katılması Avrupa güvenliğini güçlendirecek ve Rusya'nın saldırgan politikalarına karşı NATO'nun caydırıcılığını artıracaktır. Macaristan'ın onayı NATO'nun genişleme sürecinde kritik bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir (Allied Command Transformation, 2024).

İsveç, 7 Mart 2024 tarihinde NATO'nun 32. üyesi olarak İttifak'a katılarak dış politikasında tarihî bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana tarafsızlık politikasını benimseyen İsveç bu kararla askerî tarafsızlık geleneğine resmen son vermiş ve NATO'nun kolektif

savunma mekanizmasına dâhil olmuştur. İsveç bayrağının Brüksel'deki NATO karargâhında göndere çekilmesi bu yeni dönemin simgesel bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir. İsveç'in NATO üyeliği Baltık ve İskandinav bölgelerinde ittifakın askerî caydırıcılığını artırmış ve özellikle Rusya'nın bölgedeki genişleyen askerî faaliyetleri karşısında Avrupa'nın kuzeyinde stratejik bir avantaj sağlamıştır. Bu gelişme NATO'nun Baltık Denizi'ndeki operasyonel kapasitesini artırmış ve İttifak'ın kuzey kanadındaki savunma entegrasyonunu derinleştiren önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir.

Türkiye, NATO'nun genişleme sürecinde "kendi payına düşeni yaptığı" düşüncesiyle müttefiklerinden daha fazla destek ve samimi bir güvenlik iş birliği beklentisine girmiştir. Ancak bu beklentilerin ne ölçüde karşılandığı tartışılmaya devam etmektedir. Bu bağlamda Türkiye NATO genişleme sürecindeki tutumunu yalnızca bir engelleme aracı olarak değil, ittifakın güvenlik ilkeleri çerçevesinde meşru bir müzakere süreci olarak sunmaya yönelik bir strateji benimsemiştir. Bu doğrultuda Türkiye meşruiyet stratejisini yeniden şekillendirerek hem uluslararası kamuoyunda güvenlik endişelerinin haklılığını vurgulamaya, hem de bu süreci kendi çıkarlarını maksimize edecek şekilde yönlendirmeye çalışmıştır. Bu strateji kapsamında Türkiye iki temel hedefi takip etmiştir: Birincisi, İsveç'e PKK/YPG ve FETÖ ile mücadelede daha etkin önlemler alması için baskı yapmak ve bu kapsamda fon toplama, eğitim ve propaganda faaliyetlerine karşı sert tedbirler almasını sağlamak. İkincisi, ABD hükûmetine Türkiye'nin F-16 savaş uçaklarının modernizasyon talebini kabul etmesi için diplomatik baskı uygulamak. Her iki alanda da belirli kazanımlar elde edilmiş olmakla birlikte sürecin sonunda Ankara'nın beklentilerinin büyük ölçüde karşılanmadığı görülmektedir. Türkiye, Suriye'deki PKK/YPG'ye verilen desteğin sona erdirilmesi, CAATSA yaptırımlarının kaldırılması ve AB ile katılım müzakerelerinde somut ilerleme sağlanması gibi kritik taleplerini elde edememiştir. Bu durum, NATO'nun genişleme sürecinde Türkiye'nin pazarlık gücünün ne ölçüde etkili olduğu ve elde ettiği kazanımların gerçekten tatmin edici olup olmadığı konusunda önemli soru işaretleri doğurmaktadır (Trends Research, 2024).

İsveç'in NATO üyeliğinin Türkiye tarafından onaylanma süreci, Türk savunma sanayii üzerindeki belirli ambargoların kaldırılmasıyla eş zamanlı ilerlemiş ve bu durum Türkiye'nin uluslararası müzakerelerde savunma politikalarını stratejik bir araç olarak nasıl konumlandığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda İsveç ve diğer Batılı ülkeler tarafından Türk savunma sanayii için kritik öneme sahip bileşenlere uygulanan ihracat kısıtlamalarının aşamalı olarak kaldırıldığı gözlemlenmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onay kararının hemen ardından ABD Başkanı Joe Biden'ın Kongre'ye, Türkiye'ye F-16 satışının onaylanması yönünde çağrıda bulunması İsveç'in NATO üyeliğine verilen destek ile bu karar arasında doğrudan bir nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir. Bu gelişme Türkiye'nin savunma sanayii kapasitesini artırma ve yerli savaş uçaklarının envantere alınmasından önce ortaya çıkabilecek askerî güç boşluklarını minimize etme çabalarıyla doğrudan bağlantılıdır. Türkiye hava gücündeki olası zafiyetleri gidermeye yönelik bu stratejik hamleyle aynı zamanda Batılı müttefikleriyle olan askerî ilişkilerini yeniden yapılandırma ve daha avantajlı bir konum elde etme fırsatı yakalamıştır. Bununla birlikte Türkiye'nin, İsveç'in NATO üyeliğine verdiği onay yalnızca savunma sanayii alanındaki kazanımlarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda uluslararası ittifaklar içindeki stratejik konumlandırması açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Türkiye bu süreçte Batı ittifakı içinde "ötekileştirilme" riskini azaltarak, hem bölgesel hem de küresel düzeyde daha dengeli bir diplomatik pozisyon elde etmeyi amaçlamıştır. Ayrıca savunma sanayii üzerindeki kısıtlamaların hafifletilmesi ve NATO'daki rolünün güçlenmesiyle Türkiye'nin Batı'dan gelen fon ve yatırımlara daha açık bir ekonomik atmosfer yaratmayı hedeflediği öne sürülmektedir (Öztürk, 2024). Ancak İsveç'in NATO üyeliğine verilen onayın Türkiye açısından yalnızca askerî bir karar olmanın ötesinde uzun vadeli stratejik ve ekonomik kazanımlar sağlamaya yönelik rasyonel bir dış politika hamlesi olduğu savunulsa da elde edilen sonuçların Ankara'nın beklentilerini ne ölçüde karşıladığı belirsizliğini korumaktadır. Bu sürecin Türkiye'nin ittifak içindeki konumunu gerçekten güçlendirip güçlendirmede ve NATO ile ilişkilerini kalıcı biçimde nasıl şekillendirdiği ise tartışmaya açık bir konu olmaya devam etmektedir.

Kemal İnat, Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğini onaylamasının Ankara'nın iyi niyetini gösterdiğini ancak sürecin gecikmesinin kötü niyetli bir tutum olarak değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Ona göre bu gecikme Türkiye'nin NATO müttefiklerinden özellikle terörle mücadele konusunda daha fazla dayanışma beklediğinin bir göstergesidir. İnat, Türkiye'nin bu süreci bir baskı

unsuru olarak kullanmasının İsveç'i belirli adımlar atmaya yönlendirdiğini, ancak bu adımların Türkiye'nin beklentilerini tam olarak karşılamadığını ifade etmektedir. Avrupa Birliği ve İsveç'in, Türkiye'nin bu yapıcı tutumunu doğru okuyarak ekonomik ve güvenlik alanlarında daha rasyonel bir ilişki geliştirmeleri gerektiğini vurgulayan İnat (2024), aksi takdirde Türkiye'nin attığı bu adımın Avrupa ile ilişkilerde kalıcı bir iyileşme sağlamayacağını belirtmektedir.

Sonuç

İsveç'in NATO üyeliği sürecinde, Türkiye izlediği stratejiyle uluslararası örgütler içerisindeki müzakere gücünü etkili bir şekilde kullanmaya çalışmıştır. Bu süreçte İsveç, terörle mücadele konusunda yeni yasal düzenlemeler yapmış ve Ankara'nın güvenlik kaygılarını dikkate aldığını gösteren bazı somut adımlar atmıştır. Ancak suçluların iadesi ve ifade özgürlüğü bağlamında Türkiye'nin beklentilerinin tam anlamıyla karşılanmadığı gözlemlenmiştir. Buna rağmen Türkiye'nin İsveç'e yönelik talepleri ve yürüttüğü müzakereler, NATO'nun genişlemesi sürecine güvenlik odaklı bir perspektif kazandırmıştır.

Tablo 1'de gösterildiği üzere, Madrid Zirvesi'nde imzalanan Üçlü Muhtıra'nın 8. maddesi çerçevesinde kaydedilen ilerlemeler, Türkiye'nin terörle mücadeleye yönelik taleplerinin sadece kısmen karşılandığını ortaya koymaktadır. İsveç, yeni terörle mücadele yasaları çıkararak ve Türkiye'ye yönelik silah ambargosunu kaldırarak yapıcı adımlar atmış olsa da bu taahhütlerin uygulanma sürecinde halen bazı eksiklikler ve belirsizlikler devam etmektedir (Hofverberg, 2023). Özellikle suçluların iadesi konusunda sınırlı bir ilerleme sağlanmış; ayrıca Ankara'nın, PKK faaliyetlerinin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmekten çıkarılarak terör propagandası olarak ele alınmasına yönelik beklentileri büyük ölçüde karşılanmamıştır.

Türkiye'nin NATO'nun genişleme sürecindeki tavrı, uzun zamandır ilerleme sağlamakta zorlandığı stratejik konularda müzakere gücünü artırma çabalarının bir yansımasıdır. Finlandiya'nın NATO'ya katılımıyla ittifakın Rusya ile olan sınırının genişlemesi sonrasında Ankara, 'üzerine düşeni yaptığı' düşüncesiyle müttefiklerinden güvenlik kaygılarına daha fazla duyarlılık göstermelerini beklediğini açıkça ifade etmiştir. Bu doğrultuda Türkiye meşruiyet stratejisini yeniden yapılandırarak iki temel hedefe odaklanmıştır: Birincisi, İsveç'in PKK/YPG terörizmi ve FETÖ ile mücadelede daha etkili önlemler almasını sağlamak; ikincisi ise ABD hükümetine Türkiye'nin F-16 savaş uçaklarının modernizasyon talebini kabul ettirmek amacıyla diplomatik baskı uygulamaktır. Her iki alanda da belirli ölçüde ilerleme sağlanmış olmakla birlikte elde edilen sonuçlar Ankara'nın beklentilerini tam anlamıyla karşılamaktan uzak kalmıştır. Özellikle Türkiye'nin, PKK/YPG'ye verilen desteğin sona erdirilmesi, CAATSA yaptırımlarının kaldırılması ve AB ile katılım müzakerelerinde somut ilerleme sağlanması gibi temel hedeflerine ulaşamadığı görülmektedir.

Bu bağlamda Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliği sürecindeki tutumu, uluslararası ittifak ilişkilerinde güvenlik odaklı bir müzakere stratejisi örneği teşkil etmektedir. Ancak süreç boyunca elde edilen sonuçlar Türkiye'nin bazı uzun vadeli hedeflerine ulaşma konusunda sınırlı bir başarı sağladığını göstermektedir. Dolayısıyla ittifak içindeki yalnızlaşma riskini en aza indirecek ve güvenlik çıkarlarını uzun vadede sürdürülebilir bir şekilde koruyacak stratejik bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Türkiye'nin NATO içindeki konumunu güçlendirmesi ve uluslararası sistemde etkin bir aktör olarak konumunu pekiştirmesi için dengeli ve çok boyutlu bir diplomasi anlayışıyla hareket etmesi kritik öneme sahiptir. Bu çerçevede Türkiye'nin beklentilerinin tam anlamıyla karşılanamamasında birkaç temel unsur etkili olmuştur:

Birincisi, NATO içindeki karar alma süreçlerinin konsensüse dayanması ve ittifakın genişleme sürecine siyasi bir bütünlük kazandırma eğilimi, Türkiye'nin tüm taleplerini kabul ettirme şansını sınırlamıştır. İsveç gibi Batılı demokrasilerde ifade özgürlüğü ilkesi doğrultusunda PKK/YPG sempatisini eylemlere müdahale edilmesi konusundaki yapısal kısıtlamalar da Türkiye'nin beklentilerinin tam karşılanamamasına neden olmuştur. Ayrıca son yıllarda Türkiye ile bazı NATO müttefikleri arasında yaşanan S-400 alımı, Suriye politikası ve Doğu Akdeniz gerilimleri gibi meseleler Türkiye'ye duyulan güvenin aşınmasına yol açmış ve müttefiklerin Türkiye'nin taleplerine ihtiyatla yaklaşmalarına neden olmuştur. Bu bağlamda Ankara'ya geniş kapsamlı tavizler verilmesinin, gelecekte

veto kartını daha sık ve stratejik bir baskı aracı olarak kullanmasına yol açabileceği yönünde kaygılar oluşmuştur.

İkinci olarak, Türkiye'nin taleplerinin yalnızca İsveç'le sınırlı olmaması, yani ABD ile F-16 modernizasyon süreci ve AB ile müzakerelerde ilerleme gibi çok boyutlu beklentiler taşıması, müzakerelerde odak dağınıklığı yaratmıştır. Bu durum, somut kazanımların elde edilmesini zorlaştırmış ve Türkiye'nin ittifak içindeki müzakere gücünü sınırlamıştır. Ayrıca, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrasında NATO içerisinde Finlandiya ve İsveç'in üyeliğinin hızla tamamlanmasının bir stratejik öncelik haline gelmesi, müttefiklerin genişleme sürecini geciktirecek ilave müzakerelere sıcak bakmamasına yol açmıştır. Sonuç olarak, Türkiye önemli bazı sembolik kazanımlar elde etmiş olsa da uzun vadeli stratejik hedeflerinin büyük kısmında arzu edilen ilerlemeyi sağlayamamıştır.

Tablo 1. Madrid Zirvesi'nde imzalanan üçlü muhtıranın 8. maddesi çerçevesinde kaydedilen ilerlemeler

Yedi Adımın Özeti	
Madde 8 Uyarınca Muhtıradaki Taahhütler	Atılan Adım
Terörle mücadele, organize suç ve diğer ortak zorluklar konusunda iş birliğini artırmak için ortak bir diyalog ve iş birliği mekanizması kurulması.	İlki 26 Ağustos 2022'de, sonuncusu 2 Mayıs 2024 olmak üzere ve 6 toplantı yapılmıştır.
Finlandiya ve İsveç terörle mücadeleyi kararlılıkla yürütecek ve mevzuatı sıkılaştıracak.	İsveç yeni bir terörle mücadele yasası çıkardı ve anayasasını değiştirdi. İsveç Polisi ve Güvenlik Hizmetleri (Säpo) PKK'yı bir öncelik haline getirmiştir.
Finlandiya ve İsveç, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi uyarınca Türkiye'nin bekleyen sınır dışı etme veya iade taleplerini ele alacak.	Bir düzine kişiye İsveç'e giriş izni verilmemiş ve iki kişinin PKK ile şüpheli bağlantıları nedeniyle İsveç'ten sınır dışı edilmesi kararı alınmıştır. İsveç Yüksek Mahkemesi davayı dinlemiş ancak iadeleri reddetmiştir.
Finlandiya ve İsveç, PKK ve diğer tüm terör örgütleri ve uzantıları ile bunların bağlı kuruluşları veya ağırları için finansman ve eleman teminini araştırarak ve yasaklayacak.	İsveç'in yeni terörle mücadele yasaları, terörist grupların finansmanı konusunda daha sert kısıtlamalar içermektedir. 6 Temmuz 2023 tarihinde ilk defa "PKK'ya finansman sağlamak" suçlamasıyla yargılanan bir kişiye hapis cezası verilmiştir.
Taraflar dezenformasyonla mücadeleyi ve iç hukuk süreçlerinin terör örgütleri ve Türkiye'ye karşı şiddeti teşvik eden faaliyetler yararına kötüye kullanılmasını önlemeyi taahhüt eder.	İsveç anayasası, geniş bir ifade özgürlüğü hakkı sunmakta olup PKK yanlısı gösteriler ve bu gösterilerde PKK bayrağı sallanmasının mevcut yasalarla engellenmesi mümkün görünmemektedir.
Finlandiya ve İsveç, silah ihracatı için ulusal mevzuatının Müttefiklere yeni taahhütler sağlayacak şekilde düzenleyecek. (Ayrıca Madde 7'de: Türkiye, Finlandiya ve İsveç aralarında ulusal silah ambargosu olmadığını teyit eder)	İsveç ulusal mevzuatını değiştirmemiş, ancak silah ambargosunu kaldırmıştır. İsveç yetkilileri 2019'dan bu yana ilk kez Türkiye'ye silah satışını onaylamıştır.
Finlandiya ve İsveç, PESCO dahil olmak üzere Türkiye'nin Avrupa Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'na mümkün olan en geniş katılımını desteklemeyi taahhüt eder.	AB nezdinde İsveç, Türkiye'nin PESCO'ya (Kalıcı Yapılandırılmış İş birliği Savunma Anlaşması) dahil edilmesinden yana argümanlar sunmuş ancak 2024 yılı sonu itibarıyla henüz Türkiye'nin başvurusu kabul edilmemiştir.

Kaynak: Levin, 2023

Kaynakça

- Allied Command Transformation. (2024). *Hungarian Parliament approves Sweden's NATO bid*. NATO Allied Command Transformation. <https://www.act.nato.int/article/hungarian-parliament-approves-sweden-nato-bid/>
- Bağbaşıoğlu, A. (2022). *Implications of NATO's 2022 Strategic Concept on its Enlargement and Partnership Policies and Türkiye's Position: Challenges and Opportunities*. Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM Papers), No. 22. <https://www.sam.gov.tr/media/mediafields/Paper/4wbes54vtha00ypxhvenfxjmn3/da296902010105bd7e59aa8902505c97.pdf>
- Brommesson, D., Ekengren, A.-M. ve Michalski, A. (2022). *Sweden's policy of neutrality: Success through flexibility?* In C. de la Porte, B. Guðný Eydal, J. Kauko, D. Nohrstedt, P. 't Hart, & S. B.

- Tranøy (Eds.), *Successful Public Policy in the Nordic Countries: Cases, Lessons, Challenges* (pp. 284-305). Oxford: Oxford University Press.
<https://academic.oup.com/book/44441/chapter/376663566>
- Dalsjö, R. (2013). *The hidden rationality of Sweden's policy of neutrality during the Cold War*. Cold War History, 14(2), 175–194. <https://doi.org/10.1080/14682745.2013.765865>
- Dışişleri Bakanlığı. (2023, Mart 6). *Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg ile yaptığı ortak basın toplantısı*. T.C. Dışişleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-mevlut-cavusoglu-nun-nato-genel-sekreteri-jens-stoltenberg-ile-yaptigi-ortak-basin-toplantisi.tr.mfa>
- European Commission. (2022). *Eurobarometer 2772: EU's response to the war in Ukraine*. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772>
- Government of Sweden (2021) *Statement of Government Policy: 30 November 2021*. <https://www.government.se/contentassets/6278348a9fed4f60b963942057760ecc/statement-of-government-policy---magdalena-andersson.pdf>
- Government Offices of Sweden. (2024, Nisan 17). *Why Sweden joined NATO — A paradigm shift in Sweden's foreign and security policy*. <https://www.government.se/speeches/2024/04/why-sweden-joined-nato---a-paradigm-shift-in-swedens-foreign-and-security-policy/>
- Government Offices of Sweden. (2024, Ekim 15). *New total defence resolution for a stronger Sweden*. <https://www.government.se/press-releases/2024/10/new-total-defence-resolution-for-a-stronger-sweden/>
- Halperin, S., & Heath, O. (2020). *Political research: methods and practical skills*. Oxford University Press.
- Hofverberg, E. (2023, Haziran 13). *Sweden: New Terrorist Crimes Legislation Enters into Force*. Library of Congress. <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2023-06-13/sweden-new-terrorist-crimes-legislation-enters-into-force/>
- Ipsos. (2022). *The World's Response to the War in Ukraine*. <https://www.ipsos.com/en/war-in-ukraine-april-2022>
- İletişim Başkanlığı. (2023, Temmuz 10). *Cumhurbaşkanı Erdoğan, Litvanya'ya ziyareti öncesi Atatürk Havalimanı'nda açıklama yaptı*. İletişim Başkanlığı. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-litvanyaya-ziyareti-oncesi-ataturk-havalimaninda-aciklama-yapti>
- İletişim Başkanlığı. (2023, Ekim 23). *Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsveç'in NATO'ya katılım protokolünü imzaladı*. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-isvecin-natoya-katilim-protokolunu-imzaladi>
- İletişim Başkanlığı. (2024, Ocak 23). *Türkiye Büyük Millet Meclisi, İsveç'in NATO üyeliğini onaylayan tasarıyı kabul etti*. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/turkiye-buyuk-millet-meclisi-isvecin-nato-uyeligini-onaylayan-tasariyi-kabul-etti
- İnat, K. (2024). *İsveç'in NATO Üyeliğinin Onaylanması ve Sonrası*. SETA <https://www.setav.org/uzmanlar-cevapliyor-isvecin-nato-uyeliginin-onaylanmasi-ve-sonrasi/>
- Levin, P. T. (2023). *The Turkish Veto: Why Erdogan Is Blocking Finland and Sweden's Path to NATO*. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-224458>
- North Atlantic Treaty Organization (NATO). (1949). *The North Atlantic Treaty*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm
- North Atlantic Treaty Organization. (2023, Nisan 4). *Finland joins NATO as 31st ally*. NATO. https://www.nato.int/cps/cz/natohq/news_213448.htm

- Ovalı, A. Ş. (2024). *Türkiye-NATO İlişkilerinde veto Krizleri: Benzerlikler ve Farklılıklar Üzerine Bir Değerlendirme*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 79(1), 137-157. <https://doi.org/10.33630/ausbf.1192846>
- Öztürk, B. (2024, Ocak 27). *Türkiye İsveç'in NATO üyeliğini neden onayladı?* SETA. <https://www.setav.org/yorum/turkiye-isvecin-nato-uyeligini-neden-onayladi>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2022, Mayıs 18). *NATO'nun genişlemesi hassasiyetlerimize gösterilecek saygı oranında anlamlıdır*. <https://tccb.gov.tr/haberler/410/137929/-nato-nun-genislemesi-hassasiyetlerimize-gosterilecek-saygi-oraninda-anlamlidir->
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2023, Aralık 26). *Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi* (Sıra Sayısı: 89). <https://www.tbmm.gov.tr/ihtisas-komisyonlari/KomisyonRaporlari/disisleri-komisyonu/f72877d1-b468-037b-e050-007f01005610>
- Trends Research. (2024, Mayıs 5). *Sweden's NATO membership and the link with Turkey*. https://trendsresearch.org/insight/swedens-nato-membership-and-the-link-with-turkey/?srsltid=AfmBOopyFbiLX_3XWmgvFy-JHO0jFz49j5eaLn1r6aH_tnCXLvzK0KYv